

Euron käyttöönotto valtionhallinnossa

Valtiontalouden tarkastusvirastossa on suoritettu euron käyttöönottoa valtionhallinnossa koskeva tarkastus. Pääky-symyksenä oli, mitä toimia valtionhallinnossa on tehty eu-ron käyttöönottoon valmistautumiseksi. Lisäksi arvioitiin, onko valmistautuminen riittävää.

Koko valtionhallinnon toiminnan euroistamisesta aiheutuvien välittömien kustannusten arvioidaan olevan yhteensä noin 200 milj. markkaa eli noin 33,6 milj. euroa. Tarkastuksessa todettiin, että virastojen eurovalmistelujen onnistuminen oli perusolemuksestaan projektinhallintaky-symys. Tämän lähtökohdan sisällä tarkastus kohdennettiin seuraaviin asiaryhmiin: 1) ohjeistus 2) tietojärjestelmät 3) tiedottaminen ja henkilöstön koulutus.

Keskeisin tarkastushavaintojen tekemisen väline oli vi-raston euron käyttöönottosuunnitelma. Suunnitelman teke-miseksi voi periaatteessa riittää asian nopea kartoitus ja to-teama, että asia koskee vain kirjanpitoa. Useimmissa vi-rastoissa euron käyttöönoton edellyttämiä toimenpiteitä ja siirtymäsuunnitelman laatimista varten oli tarpeen perustaa erillinen europrojekti. Tarkastuksessa havaittiin, että kai-killä virastoilla ei ollut olemassa erillistä europrojektiä tai -ryhmää.

Tarkastuksessa havaittiin myös, että euron käyttöönoton valmistelu miellettiin monissa paikoissa edelleen pääasi-assa taloushallinnon asiaksi. Tällöin mm. projektiin kuului jopa yksinomaan talous- ja tietohallintohenkilöstöä. Euro-konversion kannalta taloushallinto on eräs keskeisimpiä toimijoita, mutta havaittujen organisointimallien vaarana on, että kaikkia substanssiosastojen muutostarpeita ei vält-tämättä pystytty havaitsemaan. Europrojektien tavoit-teasetannassa havaittiin myös puutteita ja ainoastaan muu-tamassa virastossa oli määritelty projektille selkeät tavoit-teet. Usein eurosuunnittelu oli toteutettu erillisten toiminto-tai järjestelmäkohtaisten osasuunnitelmien avulla.

TE-keskukset olivat omaksuneet käytännön, jossa monistettiin Pohjois-Karjalan TE-keskuksen siirtymäsuunnitelma muihin TE-keskuksiin. Pilotointimalli on parhaimmillaan kustannustehokas ja kannatettava. Vaarana näytti nyt kuitenkin olevan, että toisen tiliviraston suunnitelma kopioitiin ilman riittävää mukauttamista omiin olosuhteisiin, jolloin toteutusvaiheessa voi ilmetä ongelmia.

Tietojärjestelmien euroistamiseksi oli virastoissa laadittu seikkaperäiset siirtymäsuunnitelmat. Ne oli jaettu konkreettisiksi ja selvästi vastuutetuiksi projekteiksi. Tehtyjen ja muilta toimittajilta tilattujen muutosten toteuttamiseen oli suunnitelmissa pyritty varaamaan riittävä aika. Lähes kaikki tarkastuksen kohteena olleet virastot korostivat, että euron siirtymisen edellyttämien muutostöiden kanssa ei samanaikaisesti toteuteta muita varsinaisia kehittämishankkeita.

Tarkastuksen perusteella voidaan sanoa, että merkittävimmät uhat olivat hankkeiden tuolloisessa toteutusvaiheessa ainakin tunnistettu. Valtionhallinto ei ole vielä täysin saavuttanut eurovalmiutta, mutta se työskentelee taloushallinnon ja muiden järjestelmien osalta suunnitelmien mukaan saavuttaakseen euron siirtymäsuunnitelmissa asetamansa tavoitteet.

Paitsi että euron käyttöönotto on merkittävä tietojärjestelmiin liittyvä kysymys, on se haaste myös viraston henkilöstön osaamisen kannalta. Tämän edellyttämää koulutusta ja sisäistä tiedottamista virastoissa oli valmisteltu vain vähän. Koulutukseen liittyvät kysymykset jäivät ikään kuin tietojärjestelmä- ja säädösmuutosasioiden varjoon ja niiden valmistelu eteni usein hajanaisesti ja myöhässä. Tarkastuksen aikana useassa virastossa kuitenkin lisättiin panostusta koulutusasioihin. Myös kansalaisille suunnatun tiedotuksen sisältö oli edelleen paikoin täsmentymätön.